نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
دوره ششم، پاییز ۱۴۰۱، شماره سوم، صفحات ۳۹۲ تا ۳۹۳

خلاصه سیاستی

راهبردهای ارتقای سلامت روان ایرانیان*

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۱۰ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۱۶

باتوجه به نتایج مطالعات، اختلالات روانی تقریباً ۱۲درصد از بار بیماری‌های جامعه ایرانی را تشکیل می‌دهد. با در نظر گرفتن عوامل زمینه‌ساز و تأثیرگذار بر سلامت روان و در شرایط جاری جامعه، در فرهنگستان علوم پزشکی نشستی با حضور صاحبنظران سلامت روان و مسئولان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی برگزار شد و راهبردها و پیشنهادهای ارتقای سلامت روان جامعه ارائه گردید.

کلیدواژه: ایران، خدمات بهداشت روان جامعه، سلامت روان، سیاست بهداشت

مقدمه

مطالعات سالیان گذشته، شیوع اختلالات روانی را در جمعیت کشور، حدود ۲۵ درصد برآورد کرده است، که تقریباً ۱۲ درصد بار بیماری‌ها را تشکیل می‌دهد. وفق همین مطالعات، پیش‌بینی می‌شود که در آینده این مشکل جدی‌تر و فراگیرتر شده و جمعیت نیازمند مراقبت‌ها و خدمات سلامت روان بیشتر شوند(۱). متأسفانه بخش قابل‌توجهی از جمعیت کشور، از مراقبت‌ها و خدمات بهداشتی و درمانی حوزه سلامت روان، محروم هستند. وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، تولیت سلامت و مسئولیت هماهنگی، پیگیری تأمین، حفظ و ارتقای همه ابعاد سلامت، و از جمله سلامت روان جامعه و آحاد آن را عهده‌دار است. به مسئولان، به‌ویژه در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی توصیه می‌شود، در شرایط جاری و تحت تأثیر عواملی نظیر موارد ذیل، توجه به این بعد از سلامت را به صورت همه جانبه در نظر داشته و رسیدگی کنند.

عوامل تأثیرگذار بر سلامت روان(۴-۲)

- عوامل فردی مؤثر بر سلامت روان نظیر تحصیلات، سواد سلامت، شغل، درآمد، محل سکونت،...؛
- عوامل خانوادگی مؤثر بر ارتقای سلامت و پیشگیری از اختلالات روانی، نظیر ازدواج و فرزندآوری، شیوه تربیت فرزندان، روابط درونی خانواده، شغل والدین، درآمد خانوار، نوع و شرایط و تسهیلات محل سکونت، سایر عوامل اقتصادی و معیشتی؛
- عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت روان نظیر، عوامل اقتصادی (شامل فقرو نابرابری، بیکاری، سطح درآمد، تورم، گرانی، سایر آثار ناشی از تحریم ها،...)؛ تأثیر تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت؛ منازعات سیاسی، افسارگسیختگی فضای مجازی، التهابات و تشنجات اجتماعی؛ برنامه های با تأثیرگذاری روانی- اجتماعی نامناسب در صدا و سیما و سایر رسانه ها، ترافیک و آلودگی هوا؛ عواقب ناشی از همه‌گیری کرونا در دوره اخیر (و سایر بیماری‌های نوپدید)؛پدیده‌های دموگرافیک جمعیت (نظیر نرخ باروری و سالمندتر شدن جمعیت کشور)؛ و افزایش سایر عوامل زمینه‌ساز ، ... ؛
- عوامل شغلی تهدیدکننده سلامت روان، در رأس آنها بیکاری یا مشاغل کاذب، احساس عدم امنیت شغلی، اختلافات فاحش درآمدی، بهداشت و ایمنی نامناسب در محیط‌های شغلی، استرس و شرایط روانی بیماری‌زا؛
- در همه موارد، مجموعه دولت محترم و نظام سلامت، با محوریت شورای‌عالی سلامت و امنیت غذایی، مسئولیت تأمین، حفظ و ارتقای سلامت روانی جامعه را عهده‌دار بوده و لازم است از طریق راهبردهایی نظیر موارد زیر به آن اهتمام ورزند.

راهبردهای پیشنهادی برای ارتقا سلامت روان

- اجرای همه‌جانبه مفاد مرتبط با سلامت روان، در منظومه سلامت همه جانبه در سیاست‌های کلی سلامت؛
- تدوین، تصویب و اجرایی کردن «برنامه جامع پیشگیری و ارتقای سلامت روان و مدیریت اختلالات مربوطه» (شامل ابعاد سیاست‌گذاری اجرایی، برنامه‌ریزی راهبردی، نگاشت نهادی در اجرای آن، تأمین مالی و پشتیبانی و نظارت مستمر و دقیق بر مدیریت مراقبت ها و خدمات روانی)؛
- اقدامات پیشگیرانه و ارتقای بخش، مانند بهبود معیشت و اشتغال، اشتغال‌زایی، رفع نابرابری‌ها، تسهیل ازدواج، آموزش عمومی، ارتقای فرهنگ و سواد سلامت، توانمندسازی نیروی انسانی؛

*هیئت محترم رییسه فرهنگستان علوم پزشکی

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-15]

[DOI: 10.22034/6.3.29]

- ادغام مراقبت‌ها و خدمات سلامت روان در شبکه بهداشتی درمانی و برنامه پزشکی خانواده و نظام ارجاع؛
- اصلاح نظام تعلیم و تربیت در سطوح آموزش و پرورش و آموزش عالی با رویکرد آشنایی و ادراک فراگیران از مفهوم سلامت همه‌جانبه و توانمندسازی آنان در زمینه مهارت‌های مرتبط با ارتقای سلامت روان و پیشگیری از اختلالات آن؛
- ارتقای فرهنگ و سواد سلامت مردم، ارتقای سبک زندگی سالم خانوادگی با رویکرد اصلاح روابط درون خانواده؛
- ایجاد فضای نشاط در جامعه، کنترل فضاهای مجازی، ارتقای برنامه‌های مرتبط در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مشارکت ذی‌نفعان اصلی، خاصه مردم و تحقق سایر راهبردها و ارزش‌های مصرح در سیاست‌های کلی سلامت، ابلاغی مقام معظم رهبری، در جهت بهبود سلامت روان جامعه.

نتیجه‌گیری

در جلسه کارشناسی مشترک صاحب‌نظران سلامت روان در فرهنگستان و نمایندگان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نکات زیرمورد تأکید قرار گرفت:

۱. لازم‌است هر برنامه اجرایی یا راهبردی در حوزه سلامت روان، برای بررسی، به مراجع مسئول ذیربط ارجاع شود. فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، برای مشارکت در تدوین این برنامه اعلام آمادگی می‌کند؛

۲. مراکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره باید براساس نیازسنجی و اعتباربخشی توسط مراجع ذی‌صلاح دایر و بر فعالیت آنها نظارت دقیق و مستمر به‌عمل آمده، با تخلفات برخورد قاطع قانونی به‌عمل آید؛

۳. بدیهی است این مراکز و موارد مشابه دیگر، مطلقاً ظرفیت جایگزینی برنامه پزشکی خانواده و نظام ارجاع در بستر شبکه بهداشتی درمانی کشور را دارا نمی‌باشند. اجرای مفاد مرتبط از سیاست‌های کلی سلامت و ادغام مراقبت‌ها و خدمات سلامت روان در شبکه بهداشتی درمانی، مؤثرترین راهبرد تأمین، حفظ و ارتقای سلامت روان می‌باشد؛

۴. تحت پوشش بیمه پایه قرار گرفتن خدمات روان‌شناسی و مشاوره، با توجه به افزایش بار اختلالات سلامت روان در جامعه کاملاً ضروری و مورد تأکید می‌باشد. تدوین استانداردهای ارائه مراقبت‌ها و خدمات سلامت روان نیز باید در اولویت قرار گیرد.

منابع

1. Noorbala AA, Namaei F, Yahyavi Dizaj J, Anvari S, Mahmood Pourazari M. Burden of Mental Disorders: A Study of the Middle East Countries for the Period 2000- 2017. Journal of Medical Council of Iran 2020; 38 (1): 19-26. [In Persian]
2. Arabzadeh M. Meta-analysis of Effective Factors in Mental health of aged people . Journal of Research in Psychological Health 2016; 10(2): 42-52. [In Persian]
3. Farahani M, Khanipour H. The Influence of Culture on the Experience of Affects, Stress, Personality Traits, and Mental Health: Findings from Cross-Cultural Studies. Journal of Research in Psychological Health 2018; 12(3): 1-23. [In Persian]
4. Aghayari Hir T, Abaszadeh M, Geravand F. A Study of Mental Health and the Individual and Neighborhood Factors Affecting It (Case Study: Tehran Citizens). Social Development & Welfare Planning 2016; 8(27): 145-187. [In Persian]

Policy Brief

Strategies for Promotion of the Mental Health of Iranians

Abstract

Studies show that mental disorders constitute approximately 12% of disease burden in Iranian society. A meeting was held in the Academy of Medical Sciences with the presence of mental health experts and officials of the Ministry of Health and Medical Education, taking into account the background factors that affect mental health and the current conditions of the society and strategies and suggestions for improving the mental health of the community were presented.

Keyword: Community Mental Health Services, Health Policy, Iran, Mental Health

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-15]

[DOI: 10.22034/6.3.29]